

ПІДСУМКИ РОБОТИ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В 2007 РОЦІ ТА ПЛАНИ ГАЛУЗІ НА 2008 РІК

С. Г. Грищенко

Національний технічний університет України

„Київський політехнічний інститут”

Протягом останнього десятиріччя гірничо-металургійний комплекс України забезпечує виробництво близько 27% валового внутрішнього продукту й понад 40% валютних надходжень.

Нагадаємо, що світове виробництво необробленої сталі в 2004 р. уперше за історію людства досягло рівня 1 млрд. тонн, в 2005 році – 1,1 млрд тонн, в 2006 році 1,23 млрд. тонн та у 2007 році – 1,32 млн. тонн (ріст стосовно попереднього року на 7,3%). По обсягах виробництва чавуну та сталі Україна до 2005 р. стабільно посідала сьоме місце у світі, а з 2006 – восьме (в 2005 р. на сьоме місце вийшла Індія). По обсягах зовнішньої торгівлі металопродукції Україна посідає третє місце у рейтингу першої десятки світових виробників та експортерів сталевих продукції.

В Україні найбільших показників виробництво металопродукції досягло в 1988 році. Потім у період з 1990 року по 1994 року відбулося значне зменшення обсягів виробництва й внутрішнього споживання металопродукції. Період 1994 - 1998 років характеризувався низьким, але стабільним рівнем виробництва, після чого з 1998 по 2007 роки обсяги виробництва знову зросли до рівня 80-85 % від показників початку дев'яностого років.

За підсумками роботи за 2007 рік індекс виробництва основних видів металопродукції ГМК України перебуває на рівні 108,3 % стосовно 2006 року, що цілком відповідає світовим показникам (при індексі зростання промислового виробництва в цілому по Україні 110,2%). Обсяги виробництва торік склали по залізній руді – 77,4 млн. тонн (зростання до 2006 р. – 106%), по коксу – 20,1 млн. тонн (105%), по чавуну – 35,6 млн. тонн (108%), по сталі – 42,8 млн. тонн (105%), по загальному прокату – 37,9 млн. тонн (105%), по готовому прокату – 36,2 млн. тонн (105%). Зросли також економічні показники роботи галузі, зокрема рентабельність металургійних підприємств у 2007 році склала 18% у порівнянні з 14% у 2006 році.

У 2008 році відповідно до схвалених Мінпромполітики балансових розрахунків передбачено виплавити 44,5 млн. тонн необробленої сталі (зростання до 2007 року – 103,9%), а якщо будуть додатково вирішені питання забезпечення залізорудною сировиною та коксівним вугіллям (головним чином, за рахунок імпорту), то цей показник може зрости до 46 млн. тонн сталі.

У 2007 році відбулися певні позитивні зміни у напрямках збуту продукції українських металургів. Нагадаю, що у 2006 році близько 80% зробленої в Україні металопродукції було реалізовано на зовнішніх ринках, а весь приріст виробництва готового прокату у той рік був розміщений саме на зовнішніх ринках. У 2007 році експорт усіх видів прокату, включно заготівку, склав 28,2 млн. тонн проти 28,4 млн. тонн у 2006 році, тобто скоротився на 0,7%. Іншими словами, весь вищезгаданий приріст виробництва прокату було розміщено саме на внутрішньому ринку, частка якого той рік зросла до 25,6% проти 21,3% у 2006 році. За попередніми даними, внутрішнє споживання металопродукату у 2007 році зросло в 1,3 раз у порівнянні з попереднім роком.

Разом з тим, відзначаючи певні позитивні зміни в роботі галузі, пов'язані головним чином з істотним збільшенням обсягів виробництва за рахунок росту попиту на металопродукцію на зовнішніх та внутрішньому ринках, галузь має значні проблеми на шляху свого подальшого розвитку.

Ці проблеми обумовлені структурною недосконалістю й технологічним відставанням галузі, незадовільним технічним станом більшості основних виробничих фондів, ще недостатнім в цілому розвитком внутрішнього ринку споживання металопродукції й значною залежністю від кон'юнктури світового ринку стали, тенденцій глобалізації світової економіки.

Головною проблемою, що має системне значення для розвитку ГМК, є високий ступінь зношування основних фондів і відставання технічного рівня металургійного виробництва від кращих світових досягнень. Більшість металургійних підприємств тривалі роки економічної кризи працювали без проведення докорінної реконструкції, відновлення устаткування, впровадження прогресивних технологій.

Це з неминучістю призвело до наднормативного зношування основних фондів (більше 60%), низьких якісних показників і високої енергоємності продукції. Так, «наскрізна» енергоємність української металопродукції майже в 1,5 рази вище, ніж у кращих світових виробників, що може привести до зниження її конкурентноздатності й втраті зовнішнього й внутрішнього ринків, особливо після вступу України у ВТО й поступової інтеграції в ЄС.

Про недостатню конкурентоздатність нашої продукції, навіть для внутрішнього ринку, свідчить швидке зростання імпорту металу в Україну. В 2004 році було імпортовано лише 380 тис. тонн металопрокату, у 2005 році – 620 тис. тонн, у 2006 році – 1,5 млн. тонн та у 2007 році – вже 1,9 млн. тонн. Це досить значна кількість, яка викликає певну стурбованість та може стати підставою для звернення українських товаровиробників до Уряду з проханням захистити від «недобросовісної конкуренції» (навіть в умовах набуття Україною членства у СОТ, це можливо шляхом проведення так званих спеціальних або компенсаційних розслідувань).

До позитивних змін у чорній металургії, що відбулися в останні роки, необхідно віднести деяке збільшення обсягу виплавки стали конверторним способом (потужності конвертерів використовуються практично повністю) і електросталі, при відповідному скороченні застарілого мартенівського виробництва стали. Збільшено частку стали, що розливається на МБЛЗ - з 18 % на початку 90-х років до 33 % від загального обсягу виробництва стали в 2007 році. З огляду на почате технічне переоснащення металургійних підприємств, у найближчі роки цей показник буде істотно збільшений.

Подальша модернізація галузі й забезпечення нового технологічного рівня ГМК вимагають значного збільшення капіталовкладень відповідно до світових тенденцій. Відомо, що в США, де зношування основних металургійних фондів становить лише 15-25 %, щорічно на модернізацію й відновлення виробничих потужностей вкладається 30, а в Європі цей показник представляє в середньому 25 дол. США на тонну рідкої сталі. В Україні в 2006 році вперше за останні роки цей показник перевищив 31 дол. на 1 тонну стали в порівнянні з 26 дол. США в 2005 році. А в 2007 році, з урахуванням інвестицій в суміжні підгалузі, в перерахунку на тонну рідкої сталі рівень інвестиції був навіть 51 дол. США; цей показник, безумовно, треба закріпити й в поточному році.

Основні обсяги капітальних інвестицій в останні роки спрямовуються на технічне переоснащення аглодоменного, сталеплавильного та енергетичного виробництв. Модернізація й технічне переоснащення металургійних підприємств ведуться в напрямках підвищення якості й зниження собівартості продукції за рахунок впровадження у виробництво передових енерго- і ресурсозберігаючих технологій, нового обладнання, розширення сортаменту продукції. Від 6 до 15 % витрат щорічно направляється на вирішення екологічних проблем галузі.

Таким чином, існують усі підстави вважати, що в 2008 році може бути забезпечені стали умови для ефективної роботи гірничо-металургійного комплексу України.